

معاونت پژوهش و فن آوری

به نام خدا

مشور اخلاقی پژوهش

بایاری از خداوند سبحان و اعتقاد به این که عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضاء هیئت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم:

۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان سازی

حقیقت

۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و

سایر صاحبان حق.

۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.

۴- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از

اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.

۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کلیه افراد و نهاد های

مرتبط با تحقیق.

۷- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری

از هرگونه حرمت شکنی.

۸- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر

از مواردی که منع قانونی دارد.

۹- اصل برائت: التزام به برائت جویی از هرگونه رفتار غیرحرفه‌ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه

علم و پژوهش را به شائبه‌های غیرعلمی می‌آلایند.

معاونت پژوهش و فن آوری
به نام خدا
تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب مهتاب حیدری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد در رشته‌ی مشاوره عمومی که در تاریخ 1393/08/18 از پایان‌نامه‌ی خود تحت عنوان "بررسی رابطه بین نقش خانواده در گرایش به اعتیاد با خودکارآمدی و پرخاشگری دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر بندرعباس" با کسب نمره دفاع نموده‌ام بدینوسیله متعهد می‌شوم:

- 1) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده‌ام.
- 2) این پایان‌نامه قبلاً برای هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- 3) چنان‌که بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از پایان‌نامه داشته باشم، از حوزه‌ی معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- 4) چنان‌که در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می‌پذیرم و دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی‌ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: مهتاب حیدری
تاریخ و امضاء

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد مرودشت

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه مشاوره
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A) در رشته‌ی مشاوره‌ی عمومی

عنوان:

رابطه‌ی بین نقش خانواده در گرایش به اعتیاد با خودکارآمدی و پرخاشگری دانش‌آموزان دختر
دبیرستانی شهر بندرعباس

استاد راهنما:

دکتر لادن معین

نگارش:

مهتاب حیدری

پاییز 1393

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد (M.A)

نام و نام خانوادگی دانشجو : مهتاب حیدری در تاریخ 1393/08/18 رشته : مشاوره
عمومی از پایان نامه خود با عنوان : بررسی رابطه بین نقش خانواده در گرایش به اعتیاد با
خودکارآمدی و پرخاشگری دانش آموزان دختر دبیرستانی شهر بندرعباس با درجه ونمرهدفاع
نموده است.

نام و نام خانوادگی اعضاء هیات داوری سمت امضاء اعضاء هیات داوری

1 - دکتر لادن معین استاد راهنما

2 - دکتر احمدرضا اوجی نژاد استاد داور

3 - دکتر زهرا قادری استاد داور

مدیر / معاونت پژوهشی

مراتب فوق مورد تایید است .

مهر و امضاء

تقدیر و شکر

سپاس فراوان خداوند دانایی و دانایان را که موهبت شاکردی و علم آموزی را به من عطا فرمود

تا بتوانم در مسیر پر افتخار کسب علم و دانش قدمی هر چند کوچک بردارم . در اجبالا لازم می دانم به

مصدق روایت غه «من لم شکر المخلوق لم شکر الخالق» مراتب قدر دان ی خود را از محضر

کلا . استاذ ارجمندی که افتخار شاکردیشان را داشته ام اعلام نام ، ویژه استاد ارجمند سرکار خانم

دکتر لادن معین که انجام این پژوهش ، مرمون ارشادها و راهنمایی ی استادانی اشان بوده

است ، ن آقای دکتر احمد رضا اوجی نژاد و سرکار خانم زهرا قادریاسنایداور گرامی کمدر

این زمینه ایاری نمودند.

تقدیم به عزیزترین و گرانباترین افراد زندگیم

پدر، مادر و برادر عزیزم

که حضورشان آرامش زندگی ام، وجودشان امید راستیم، نگاهشان گرمای هستیم و بودنشان

اطمینان خاطر من است.

فهرست مطالب

عنوان صفحه

1.....	چکیده
	فصل اول: کلیات تحقیق
3.....	مقدمه
4.....	بیان مسئله
6.....	اهمیت و ضرورت پژوهش
7.....	اهداف پژوهش
7.....	فرضیه‌های پژوهش
7.....	سؤال پژوهش
7.....	تعاریف نظری و عملیاتی متغیرها
7.....	تعاریف نظری
8.....	تعاریف عملیاتی
	فصل دوم: مروری بر مبانی نظری و پیشینه پژوهش
10.....	مبانی نظری
10.....	اعتیاد
11.....	اعتیاد و وابستگی به مواد چیست؟
12.....	گروه‌های مختلف مواد اعتیاد آور
12.....	حشیش
13.....	تریاک
13.....	هروئین
14.....	خطرات مصرف هروئین
14.....	شیشه
15.....	کراک
15.....	ماری جوانا
15.....	اکستسی
16.....	دلایل اصلی گرایش به اعتیاد

عنوان صفحه

18.....	ویژگیهای فرزندان والدین معتاد .....
19.....	آثار وابستگی به مواد مخدر .....
21.....	استراتژیهای پیشگیری از اعتیاد .....
23.....	بهترین راهکار برای پیشگیری از اعتیاد .....
23.....	تاریخچه مواد مخدر در ایران .....
25.....	پرخاشگری .....
26.....	دلایل پرخاش و نافرمانی در کودکان.....
28.....	روشهای ابراز پرخاشگری .....
28.....	پرخاشگری و جنسیت .....
29.....	عوامل موثر زیست شناختی در پرخاشگری .....
30.....	عوامل خانوادگی پرخاشگری .....
31.....	عوامل محیطی پرخاشگری .....
32.....	دیدگاهها و نظریه ها در مورد پرخاشگری .....
32.....	نظریه های شناختی .....
33.....	نظریه های فطری و غریزی پرخاشگری .....
34.....	نظریه های سائق .....
34.....	پرخاشگری از دیدگاه روانشناسان معاصر .....
35.....	دیدگاه یادگیری اجتماعی .....
35.....	نظریه پالایش پرخاشگری .....
36.....	نظریه باس و پری .....
36.....	نظریه فردیت زدایی - پرخاشگری زیمنباردو .....
36.....	مدل شرمساری - پرخاشگری تانگنی .....
37.....	زیانهای پرخاشگری .....
37.....	مبانی نظری خودکارآمدی .....
37.....	مفهوم خودکارآمدی .....
38.....	ابعاد خودکارآمدی .....

عنوان صفحه

39.....	منابع خودکارآمدی
40.....	آیا خودکارآمدی رفتار را پیش بینی می کند؟
41.....	چگونگی تأثیر خودکارآمدی بر رفتار
42.....	عقاید خودکارآمدی بر موارد ذیل تأثیر می گذارد
44.....	اثرات خودکارآمدی بر کارکردهای روانشناختی
46.....	راهکارهایی برای غلبه بر ضعفها و رسیدن بر خودکارآمدی بالا
47.....	پیشنه‌های پژوهش
47.....	پژوهش‌های خارجی
49.....	پژوهش‌های داخلی
53.....	جمع‌بندی

فصل سوم: روش اجرای تحقیق

56.....	روش پژوهش
56.....	جامعه آماری
56.....	حجم نمونه و روش نمونه‌گیری
57.....	وضعیت جمعیت‌شناختی نمونه پژوهش
58.....	ابزار پژوهش و روایی و پایایی آنها
60.....	روش اجرای پژوهش
61.....	روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
61.....	ملاحظات اخلاقی

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل آماری

63.....	یافته‌های توصیفی
63.....	یافته‌های استنباطی

عنوان صفحه

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

67.....	خلاصه پژوهش
67.....	تحلیل یافته‌های پژوهش
71.....	محدودیت‌های پژوهش
71.....	محدودیت‌های خارج از اختیار محقق
71.....	محدودیت‌های در اختیار محقق
71.....	پیشنهاد‌های کاربردی تحقیق
72.....	پیشنهاد‌های پژوهشی
73.....	منابع فارسی
77.....	منابع انگلیسی
80.....	پیوست
81.....	پیوست 1 پرسشنامه نقش خانواده در گرایش جوانان و نوجوانان به اعتیاد
83.....	پیوست 2 پرسشنامه خودکارآمدی
84.....	پیوست 3 پرسشنامه پرخاشگری
86.....	چکیده انگلیسی

فهرست جدول‌ها

عنوان صفحه

- جدول (1-3): توزیع فراوانی و درصد حجم نمونه بر حسب پایه تحصیلی 57
- جدول (2-3): توزیع فراوانی و درصد حجم نمونه بر حسب تأهل 57
- جدول (3-3): توزیع فراوانی و درصد حجم نمونه بر حسب مدرک تحصیلی والدین 57
- جدول (4-3): پرسشنامه نقش خانواده در گرایش نوجوانان به اعتیاد 58
- جدول (5-3): مقدار آلفای کرونباخ در پرسشنامه اعتیاد والدین 59
- جدول (1-4) شاخص آماری اعتیاد والدین، خودکارآمدی و پرخاشگری 63
- جدول (2-4) آزمون ضریب همبستگی برای بررسی رابطه بین اعتیاد والدین و پرخاشگری 63
- جدول (3-4) آزمون ضریب همبستگی برای بررسی رابطه بین اعتیاد والدین و خودکارآمدی 64
- جدول (4-4) نتایج تحلیل رگرسیون برای اعتیاد والدین و پرخاشگری 64
- جدول (5-4) نتایج تحلیل رگرسیون برای اعتیاد والدین و خودکارآمدی 65

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه بین نقش خانواده در گرایش به اعتیاد با خودکارآمدی و پرخاشگری دانش‌آموزان دختر دبیرستانی شهر بندرعباس در سال تحصیلی 1392-93 بوده است. به لحاظ ماهیت و اهداف، این پژوهش از نوع کاربردی و برای اجرای آن از روش همبستگی و رگرسیون استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شهر بندرعباس که والدین آنها معتادند، می‌باشد. با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد 113 نفر به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. برای گردآوری داده‌ها از سه پرسشنامه؛ نقش خانواده در گرایش جوانان به اعتیاد میرحسامی (1388)، پرسشنامه خودکارآمدی شرر و آدامز (1982) و پرسشنامه پرخاشگری باس و دورکی (1957) استفاده شده است که روایی و پایایی آنها مورد تأیید قرار گرفته است. تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از پرسش‌نامه‌ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام شده است. در سطح آمار توصیفی از آماره‌هایی نظیر فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار استفاده شده است. در سطح آمار استنباطی از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان داد که:

- بین نقش خانواده در گرایش به اعتیاد و پرخاشگری دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.
- بین نقش خانواده در گرایش به اعتیاد و خودکارآمدی دانش‌آموزان رابطه منفی و معنادار وجود دارد.
- نقش خانواده در گرایش به اعتیاد قادر به پیش‌بینی پرخاشگری و خودکارآمدی می‌باشد.

کلید واژه‌ها: نقش خانواده در گرایش به اعتیاد - پرخاشگری - خودکارآمدی

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

خانواده به عنوان یک سیستم اجتماعی شاملگروهی از افراد است که از طریق ازدواج، تولید مثل و پرورش فرزندان باهم زندگی می کنند. این سیستم و سازمان اجتماعی در طول تاریخ، نقشی حیاتی برایش و پیشرفت و اجتماعی شدن نوع انسان بازی کرده است. خانواده بدون شک مهمترین سازمانیاست که بسترساز رشد و رفاه جسمی، روانی و اجتماعی وی به تعادل (فیزیکی، روانی و اجتماعی) است (موسوی، 1383). تحقیقاتی که در زمینه اختلال های رفتاری صورت گرفته است، اغلب این نتیجه را در برداشته که اختلال های رفتاری بیشتر حاصل نحوه ارتباط والدین با کودک است تا عوامل ارثی و زیستی و محققان نتیجه گرفته اند که بین سوء رفتار والدین و اختلال رفتاری کودک ارتباط وجود دارد و این ارتباط بسیار با اهمیت و نشاندهنده این مطلب است که عامل خانواده و خصوصاً رفتار والدین در دوران کودکی نقش مهمی در بروز اختلال های رفتاری در کودکی و بزرگسالی دارد (ظروفی، 1380). پرخاشگری¹ از جمله مشکلات رفتاری است که حاصل خانواده های مشکل دار و ساختار ناسالم و ارتباط نامطلوب والدین با فرزندان است و در این خانواده ها معمولاً یک محرک استرسزا، مانند اعتیاد پدر، خشونت های فیزیکی و کلامی پدر و مادر و رابطه ناسالم اولیا با فرزندان، شیوه های رابطه با فرزندان و امثال آن وجود دارد (مایکل² و همکاران، 1987 به نقل از آهنگر انزابی، در آمدی و فرج زاده، 1390). پرخاشگری و رفتارهای خشونت آمیز نوعی از اعمال خشونت علیه دیگران است که میتواند باعث آسیب یا صدمه به دیگران شود (سادوک³، 2003). یکی دیگر از متغیرهایی که در تعامل بین شخص و محیط بسیار تاثیر گذار است و از عوامل بسیاری مانند خانواده می تواند تاثیر بپذیرد خودکارآمدی⁴ است. خودکارآمدی عبارت است از قضاوت افراد در مورد توانایی هایشان برای سازماندهی و اجرای یک سلسله کارها برای رسیدن به انواع عملکردهای تعیین شده (بندورا⁵، 1986، به نقل از پنتریچ و گروت⁶، 1390).

-
1. Aggression
  2. mykel
  3. Sadock
  4. self-efficacy
  5. Bandura
  6. Pintrich & Groot

با توجه با مبانی نظری می توان گفت که اعتیاد یکی از اعضای خانواده می تواند بر پرخاشگری و خودکارآمدی دانش آموزان تأثیر بگذارد بنابراین محقق در این تحقیقی دنبال این است که رابطه بین نقش خانواده در گرایش به اعتیاد و پرخاشگری و خودکارآمدی دانش آموزان را مورد بررسی قرار دهد.

بیان مسأله

بسیاری از روان شناسان معتقدند نوجوانی یک دگرگونی جسمانی، روانی، شناختی و نیز تغییر در الزامات اجتماعی است (سروف، روبرت و گانی¹، 1995). از قدیم این دوران هم از نظر نوجوانان و هم از نظر والدین دورانی به مراتب دشوار از زمان کودکی قلمداد شده است (ماسن هنری و دیگران²، 1372). یکی از عواطف متداول در بین نوجوانان خشم است که بر اثر برخورد نوجوان به مانعی که بر سر راه هدف او قرار می گیرد حاصل می شود و به پرخاشگری که یک واکنش عمومی به ناکامی امیال است منجر می گردد (احمدی، 1375؛ شفیع آبادی، 1373). به طور کلی نوجوانان در این دوران حساس می شوند؛ هیجان های شدید دارند، به دنبال احساس عدم اطمینان و تنش، ناسازگاری و پرخاشگری در آنان دیده می شود و اجتماع از آنها می خواهد که مستقل باشند و روابط خود را با دیگران تغییر دهند (سروف، روبرت و گانی، 1995). پرخاشگری در دوران نوجوانی نه تنها به قربانیان اعمال پرخاشگرانه آسیب وارد میسازد، بلکه رشد خود نوجوانان پرخاشگر را در معرض خطر قرار می دهد. متون پژوهشی پیامدهای منفی مرتبط با پرخاشگری فراوانی را شناسایی نموده است. نوجوانان پرخاشگر نسبت به نوجوانان غیر پرخاشگر، به احتمال بیشتری از سوی همسالان طرد می شوند (کریک و گروت پیتر، 1995)، مرتکب جرم می شوند (فیت، کولدر، لاکمن و ولز، 2007)، خصوصیات رفتار ضد اجتماعی از خود نشان می دهند (فیت، استاپل بین و گرینینگ، 2009)، خشونت را در خانه تجربه می کنند (هسکت و کیسترن، 1991)، گرایش به خودشیفتگی دارند (اونیشی، کاوااتا، کوروکاوا و یوشیدا، 2012) درجات تحصیلی پایین تری دارند (ریسی، گرهارد اشتاین، کیسترن، 2003) و درگیر سوء مصرف موادمی شوند (دوران و همکاران، 2012). پرخاشگری و رفتارهای خشونت آمیز نوعی از اعمال خشونت علیه دیگران است که میتواند باعث آسیب یا صدمه به دیگران شود. عوامل روانشناختی، اجتماعی، بیولوژیکی و محیطی در ایجاد پرخاشگری نقش دارند. پرخاشگری بسته به نوع الگوی رفتاری، می تواند تقسیم بندی هایی داشته باشد (مثلاً حمله فیزیکی علیه خود، علیه اشیاء و دیگران). بسیاری رفتارها تهاجمی اند گرچه ممکن است آسیبی ایجاد نکنند. خشونت کلامی از آن جمله است (سادوک، 2003). منظور

---

1 . Sroof, Robert and gani

2 . Aasen Henry et al

از پرخاشگری رفتاری است که به نیت آسیب رساندن (جسمی یا کلامی) به شخصی دیگر یا تخریب اموال وی صورت می گیرد. در این تعریف مفهوم کلیدی نیت است. از جمله متغیر هایی که اعتیاد به خصوص اعتیاد والدین می تواند بر آن موثر باشد، خود کارآمدی است. خود کارآمدی از نظریه شناخت اجتماعی آلبرت بندورا (1977)، نشئت گرفته و نزدیک به سه دهه است که توسط روانشناسان نظریه پرداز مورد مطالعه و بررسی قرار دارد (لین، 2006). به اعتقاد بندورا (1997) منظور از خود کارآمدی و یا خودبستگی، میزان اطمینانی است که فرد به توانایی خود در زمینه اجرای یک رشته امور یا انجام یک تکلیف خاص ابراز می نماید. او همچنین خود کارآمدی را یکی از فرایندهای شناختی می داند که ما از طریق آن بسیاری از رفتارهای اجتماعی و خصوصیات شخصی را بسط میدهیم. اینکه افراد به آزمایش یا کنار آمدن با موقعیتهای مشکلساز خواهند پرداخت یا نه، تابعی از میزان اطمینان آنها به کارآمدی خود است. خود کارآمدی ادراک شده، نه تنها ترسها و بازداریهای انتظاری را کاهش می دهد، بلکه از طریق انتظار موفقیت احتمالی، بر میزانتلاش برای کنار آمدن اثر می گذارد. بنابراین خود کارآمدی یک فرآیند ذهنی است که شامل شناسایی هدف، بر آورد تلاش و تواناییهای لازم برای رسیدن به آن اهداف و پیشبینی نتیجه آن میباشد. افراد دارای خود کارآمدی بالا به تواناییهای خود باور دارند و بر ابر رسیدن به هدف خود پافشاری میکنند و تسلیم نمیشوند، از اینرو در متقاعد کردن دیگران موفق عمل میکنند (اوانس و کلارک¹، 2011). کسانی که خود کارآمدی بالایی دارند، هدفهای چالشبرانگیزتر و بالاتری را برمیگزینند، خود را بیشتر باور دارند، کوشش و پافشاری بیشتری نشان میدهند (لوتانز و پترسون²، 2002). با توجه به مباحث نظری می توان گفت که اعتیاد والدین بر خود کارآمدی و پرخاشگری دانش آموزان تأثیر می گذارد.

متأسفانه تحقیق قابل توجهی به خصوص در داخل کشور در دست نیست که نشان دهد دانش آموزان دارای والدین معتاد به لحاظ خود کارآمدی و پرخاشگری در چه وضعیتی قرار دارند. همچنین رابطه اعتیاد والدین بر خود کارآمدی و پرخاشگری دانش آموزان مورد مطالعه قرار نگرفته است. از اینرو محقق در صدد تعیین رابطه بین نقش خانواده در گرایش به اعتیاد والدین، خود کارآمدی و پرخاشگری برآمد. در صورتیکه رابطه بین اعتیاد والدین، خود کارآمدی و پرخاشگری فرزندان محرز شود، می توان برنامه ریزیهای در این زمینه کرد و قدمهایی برداشت تا از مشکلات رفتاری فرزندان جلوگیری و یا کاسته شود. همچنین می توان آموزشهای لازم در این زمینه به والدین داد تا به نحو احسن با فرزندان خود برخورد کنند، حتی می توان با

---

1. Evans & Clark

2. Luthans & Peterson

سرمایه گذاری بیشتر و هشدار در مورد آینده افراد معتاد و تأثیر مخربی که اعتیاد می‌تواند بر فرزندان داشته باشد، از معتاد شدن افراد تا حدودی جلوگیری کرد.

اهمیت و ضرورت پژوهش

خانواده بستری است که هر فرد در آن متولد شده و در آن پرورش می‌یابد و به همین دلیل بسیاری از ویژگی‌های فرد تحت تأثیر جو موجود در خانواده قرار می‌گیرد. امروزه اعتیاد از مسایلی است که متأسفانه بسیاری از خانواده‌ها درگیر نموده است. گرفتار شدن هر کدام از اعضای خانواده به خصوص هر یک از والدین می‌تواند تأثیرات مخرب و گاه جبران‌ناپذیری را بر فرزندان تحمیل کند. اعتیاد و سوء مصرف مواد مخدر به مثابه یک مسئله اجتماعی، پدیده‌ای است که همراه با آن توانایی جامعه در سازمان‌یابی و حفظ نظم موجود از بین می‌رود و باعث دگرگونی‌های ساختاری در نظام اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی در یک جامعه می‌شود. در جامعه امروز ما، مواد مخدر در سیمای یک مسأله یا مشکل اجتماعی رخ نموده است. این آسیب اجتماعی تعداد زیادی از مردم را تحت تأثیر قرار داده و به طور روز افزونی در حال تعامل با سایر آسیب‌های اجتماعی و تبدیل شدن به یک تهدید شالوده و ساخت شکن است. تأثیر اعتیاد والدین به خصوص در فرزندان در سن نوجوانی که با مسایل هویتی، شناختی و فیزیکی نیز رو برو هستند بسیار بیشتر خواهد بود. لذا بررسی رابطه و تأثیر اعتیاد والدین بر دو متغیر پرخاشگریو خودکارآمدی در دانش آموزان دبیرستانی که در یک مقطع بحرانی از مراحل رشد خود قرار دارند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. پرخاشگری از جمله مشکلات رفتاری است که حاصل خانواده‌های مشکل دار و ساختار ناسالم و ارتباط نامطلوب والدین با فرزندان است و در این خانواده‌ها معمولاً یک محرک استرس زا، مانند اعتیاد پدر، خشونت‌های فیزیکی و کلامی پدر و مادر و رابطه ناسالم اولیا با فرزندان، شیوه‌های رابطه با فرزندان و امثال آن وجود دارد (مایکل¹ و همکاران، 1987؛ به نقل از آهنگر انزایی، در آمدی و فرج زاده، 1390). روانشناسان معتقدند که پرخاشگری ریشه بسیاری از مشکلات روانی و رفتاری نوجوانان است. این رفتارها در صورت بروز، می‌توانند سبب مشکلات بین فردی، جرم و بزه و تجاوز به حقوق دیگران شده و در صورت درون ریزی شدن قادر به ایجاد انواع مشکلات جسمی و روانی می‌باشند (عبدالخالقی و دیگران، 1384). یکی از مهم‌ترین رده‌های سنی در هر جامعه‌ای نوجوانان می‌باشند که سلامت آنها زیر بنای مهمی در سلامت جامعه محسوب می‌شود. از آنجا که نوجوانی دوره گذر و انتقال است، نوجوانان به ناچار با مشکلات زیستی، تحصیلی، اجتماعی بسیاری مواجه خواهند شد که می‌بایست راهی برای حل آنها پیدا

---

1. mykel